

DE BOOMGAARDENROUTE

Vertrekpunt: Provinciedomein Het Vinne, Zoutleeuw
Afstand: 44 kilometer

Het oostelijk deel van Vlaams-Brabant, het Hageland, is een streek waar intensief aan fruitteelt gedaan wordt: boomgaarden vormen er een vertrouwd element in het landschap.

Vooraf in de streek rond Kortenaeken krijgt de routebenaming haar volle betekenis: waar je ook kijkt, overal zie je aanplantingen van fruitbomen, die uiteraard vooral in de bloesemperiode (eind april - begin mei) al hun pracht ten toon spreiden.

De Boomgaardenroute leidt je eerst via Rummen en Geetbets door het brede valleigebied van de Gete en de Melsterbeek. Vanaf Geetbets gaat het vervolgens langs een verlaten spoorwegbedding naar Halen. Daarmee ga je even de provinciegrens over naar Limburg. Daarna fiets je bijna zeven kilometer lang door de velpevallei, tot voorbij Kortenaeken. Hier komt de naam van deze fietsroute tot haar volle recht. Waar je ook kijkt, overal zal je aanplantingen van fruitbomen zien. Tenslotte klim je uit de Velpevallei om over Ransberg en Hogen terug naar de Getevallei te fietsen en het provinciedomein Het Vinne te bereiken.

BEZIENSWAARDIGHEDEN

1. Provinciedomein Het Vinne

Het provinciedomein Het Vinne is een natuurgebied van 120 ha. Het was vroeger het grootste natuurlijke meer van België. Eind 2006 werd een gloednieuw bezoekerscentrum geopend. Een interactieve tentoonstelling scherpt je zintuigen vóór je zelf de natuur intrekt. Dit bezoekerscentrum is vrij toegankelijk.

2. Onze-Lieve-Vrouwekapel van de Osseweg

Een legende verhaalt dat een boer op deze plek een Mariabeeld zou gevonden hebben bij het ploegen van zijn akker met een ossengespan. Van de kapel die er in de 16de eeuw werd gebouwd, bleef behalve de onderbouw van het koor en van de zijmuren ook de westgevel bewaard. Later hadden enkele verbouwingen plaats, ook aan de naastgelegen priesterwoning die werd geïntegreerd in de kapel. Het bedehuis, waar behalve Onze-Lieve-Vrouw ook de heiligen Cornelius en Rochus worden vereerd, bezit een rijk gestoffeerd meubilair. Bijzonder mooi is het 17de-eeuwse doksaal met schilderijen die Christus en de twaalf apostelen voorstellen.

3. De voormalige abdij "Oriëntien"

Het was vermoedelijk op verzoek van Arnold VII, graaf van Loon en ook heer van Rummen, dat zich hier omstreeks 1234 een kloostergemeenschap van cisterciënzerinnen vestigde.

De abdij zou bekend worden onder de benaming "Oriëntien", wat zoveel betekent als "het oosten". Dit zou verband houden met haar ligging ten opzichte van de abdij Maagdendaal te Oplinter bij Tienen, waarvan enkele nonnen de eerste bewoonsters van het Rummense convent zouden wegwijds gemaakt hebben in de kloosterregel van Cîteaux.

Oplinterse abdijschrijfters hadden het over "Sorores nostrae Orientae" of "onze zusters in het oosten". "Oriëntien" is steeds een kleine abdij geweest met niet meer dan 20 religieuzen, die meestal tot voorname families behoorden. Na omstreeks 1579 te zijn verwoest en geplunderd door troepen van Willem van Oranje, zou de abdij grondig verbouwd worden. Zoals de meeste kloosters werd "Oriëntien" echter ook door het Franse bewind afgeschaft en werden haar eigendommen en goederen openbaar verkocht. Op enkele gebouwen na, die nu als hoeve gebruikt worden, werd de abdij nadien afgebroken. De abdij is nu privaat eigendom.

4. Grazenmolen

Deze watermolen ligt in Grazen, maar de straatzijde ligt in Rummen - een andere deelgemeente van Geetbets. Sinds 1994 is deze voormalige korenmolen een beschermd monument. Hij werd in 1712

gebouwd op de Laerbeek (de huidige Melsterbeek) in opdracht van het klooster van Oriënte gebouwd, ook tegen de Melsterbeek gelegen.

Na de Franse Revolutie werd de molen met 12 bunders grond en weiden als zwartgoed" verkocht aan Petrus Josephus Cappuyns, notaris te Brussel tegen betaling van 8.400 fr.

Omstreeks 1815 komt de molen met ongeveer 5 ha gronden in het bezit van Joannes Vanderhoeft, een eigenaar eveneens uit Brussel. Zijn zoon Jacobus is lange tijd mulder' en burgemeester van Grazen geweest. Sindsdien heeft er steeds een Vanderhoeft de molen uitgebaat. De laatste onder hen, Edmond, heeft de molen doen draaien tot 1970. Enkele jaren geleden werden de gebouwen aangekocht door de familie Charlier-Spruyt en is in gebruik als woning, met vrijwaring van het molengedeelte dat op aanvraag wel te bezichtigen is (+32 (0)16-58 70 90).

De inboedel van de molen is nog volledig intact, alleen het aandrijf wiel is spijtig genoeg verdwenen. Het werd in 1949 vernieuwd en in 1975 werd het gietijzeren rad in stukken gebrand en als oud ijzer verkocht. Omstreeks 1958 werd door de dienst Oppervlaktewaters druk uitgeoefend op de watermolens om over te schakelen op een andere aandrijfbron of hun sluizensysteem te verbeteren zodat de vuilnis in de waterloop minder zou worden opgehouden. Bij de meeste watermolens werd ook het waterrecht afgekocht voor soms zeer grote bedragen. Deze mochten dan de waterkracht niet meer gebruiken maar moesten overschakelen op een alternatieve kracht zoals elektriciteit. Deze molen bezit nog steeds haar waterrecht.

5. Sint-Ambrosiuskerk

De parochiekerk van Rummen is een ruime kerk met een hoge classistische westertoren en een portaal van ijzerzandsteen. Het schip en de toren van de kerk dateren van omstreeks 1760.

Ze werden gebouwd nadat een brand in 1741 een deel van het dorp in de as had gelegd en ook de parochiekerk zwaar had beschadigd. In 1924 werd een kruisbeuk bijgebouwd en een nieuw koor met zijkooren. Tegen de zuiderbeuk plaatste men het arduinen grafmonument van de edele heer Jan, graaf van Hoen (+ 1649), en van zijn vrouw Johanna, gravin van Gulpen. Dit bas-reliëf dateert van 1742 en stond oorspronkelijk in het koor van de eerste kerk.

6. Voormalig kasteel van Hoen

De heerlijkheid Rummen kwam, na de val van Arnold van Rummen, achtereenvolgens in handen van de families van Wesemael, van Diest, de Merode, de Hamal, opnieuw de Merode, de Hoen en de Horion. De enige overblijfselen van het voormalig kasteel van Hoen die momenteel nog te zien zijn, zijn een torenruïne en hoeve. Op één hoektoren na werd de herenwoning in het midden van de 19de eeuw afgebroken. De hoeve met monumentaal poortgebouw verfraaid met het wapenschild van Hoen (vroeger met ophaalbrug), dateert van 1529 en bleef bewaard.

De vervallen verblijfselen van deze nog steeds imposante, geklasseerde kasteelhoeve worden gerestaureerd zodat hier in de nabije toekomst een feestzalencentrum in onder gebracht kan worden.

7. Vlierbeekhof

Dit landhuis dat eens de kern vormde van een groot landbouwdomein was eigendom van de voormalige benedictijnenabdij van Vlierbeek bij Leuven. Nu is het een privé-domein "Vlierbeekhof" dat goed verscholen ligt tussen de bomen en het struikgewas.

8. Rozenhoven

Dit biobedrijf wordt door 2 Nederlanders gerund met veel toewijding en aandacht voor de natuur en de gezondheid. Alle pesticiden worden volledig geweerd.

Het bedrijf kent een voorbeeldfunctie met runderen, varkens, groenten en fruit. Ondertussen zette het Nederlandse duo een webwinkel op punt, waar 1.300 bioproducten te verkrijgen zijn.

Rozenhoven, Denny en Marcel de Jong, Hulsbeekstraat 118,
tel. +32 (0)11- 58 96 92 - Openingsuren: van 10 tot 17 uur

9. Kasteel van Bets

Dit kasteel, gebouwd omstreeks 1667, vergroot en verbouwd in de 19de eeuw en gerestaureerd omstreeks 1920, vervangt een oudere herenwoning die de zetel was van de heerlijkheid Elsmeren. Deze heerlijkheid was eigendom van de gelijknamige familie en werd in 1599 verkocht aan François Baillet, de heer van Neerlinter die ook reeds de heerlijkheid Geetbets had verworven.

Het kasteel wordt enigszins aan het oog onttrokken door de bomen van het omliggende park. Een dreef, afgezoomd met rode beuken, verbindt het kasteeldomein met de spoorwegzate.

10. Rotemhoeve

Het is een vierkanthoeve met een monumentaal poortgebouw, die hoofdzakelijk dateert uit de tweede helft van de 18de eeuw. Ze maakte deel uit van de abdij "Mariëndal", waarvan de kerk en de kloostergebouwen afgebroken werden na haar afschaffing. Net zoals "Oriënten" behoorde deze abdij tot de orde van Citeaux en haar stichting gaat tot dezelfde periode terug, waarschijnlijk 1237. Eerst gevestigd nabij de grens van Geetbets en Kortenaken, verhuisden de nonnen naar deze plek in de omgeving van de Velpbeek.

11. Museum "Slag der zilveren helmen"

Vorbij de Rotemhoeve komen we aan een tweede boerderij die evenwel niet meer die functie vervult. Vandaag is er een houthandel gevestigd en in de 18de-eeuwse schuur is een museum ingericht, gewijd aan de "Slag van de zilveren helmen". Het gedenkt een ruiterveldslag uit de Eerste Wereldoorlog die hier uitgevochten werd op 12 augustus 1914, acht dagen nadat het Duitse keizerlijke leger ons land was binnengevallen. 4.000 ruiters, 300 jagers te voet en 18 kanonnen van het Duitse 11de Cavaleriekorps van der Marwitz stonden hier tegenover 2.400 ruiters, 450 kanonniers-wielrijders en 3 batterijen rijdende artillerie, aangevoerd door de Belgische generaal De Witte. Het zag er aanvankelijk naar uit dat de Duitsers deze veldslag gingen winnen want ze veroverden vrij vlug het stadje Halen. De steun van de 4de Gemengde Brigade van generaal Scheers maakte dat uiteindelijk de Belgen overwonnen en het keizerlijke leger moest vluchten tot in Hasselt en Alken. Het werd de enige overwinning die door Belgen in W.O.I werd behaald zonder de hulp van de geallieerden. De veldslag heeft acht uur geduurd, aan Duitse zijde vielen ongeveer 150 soldaten, aan Belgische zijde lieten 180 jongens het leven. Ook werden vele gewonden geteld en een groot aantal huizen in het centrum van Halen waren zwaar beschadigd, boerderijen uitgebrand.

De pastoor-dichter A. Cuppens van de nabije parochie Loksbergen, die de gevechten had gadeslagen, had het later over de "Slag van de Zilveren Helmen", naar de talrijke vernikkelde punthelmen van de Duitse soldaten die op het land waren achtergebleven.

Talrijke herinneringen aan de veldslag werden door de heer Jozef Stroobants verzameld, die er een museum mee inrichtte. Het is van 1 mei tot 31 oktober elke dag toegankelijk tijdens de uren, vermeld op het infobord. Een bezoek aan dit museum geeft ons een beter inzicht in de tragische gebeurtenis die hier in 1914 plaatsvond, maar laat ons bezoek ook een bezinningsmoment zijn over de dwaasheid die elke oorlog is. www.slagderzilverenhelmen.be

12. Rotemse molen

Deze watermolen was eigendom van de cisterciënzerinnen van Mariëndal. Het molenhuis met onderbouw in ijzerzandsteen dateert van 1646. De zuidgevel werd in 1777 vernieuwd. Kort voor de Franse Revolutie werd hij verkocht aan de abdij van Millen bij Sint-Truiden en na de opheffing van deze abdij kwam de molen in particulier bezit. In 1924 werd tegen de oostgevel een toren gebouwd en nog later werd een vleugel toegevoegd.

13. Kasteel van Blekkom

Dit negentiende eeuwse kasteel bevindt zich in het gelijknamige gehucht Blekkom (onderdeel van de deelgemeente Loksbergen, gemeente Halen), te midden van een park met vijver, nabij de Velpe. Het is een alleenstaand, neoclassicistisch herenhuis, dat in 1859 gebouwd werd in opdracht van Hyacinth de Maret, de eerste burgemeester van de gemeente Loksbergen. Ten noorden van het kasteel staat nog een negentiende eeuwse hoeve. Nabij het kasteel ligt ook een bakstenen kapel met rondboogportaal. Het kasteel is in privébezit en is niet open voor het publiek.

14. Kasteelhoeve

De kasteelhoeve heeft een rijk verleden. Vele jaren geleden stond op de grens van Loksbergen met Kortenaken een mooi landhuis, het Hof van Bleecbeem, met daarnaast de molen van Compenrode. Mettertijd kreeg ook dit hof de naam van de molen. Het hof had vele bezittingen, alle aan elkaar verbonden en waarvan het grootste gedeelte op grondgebied Kortenaken lag. Het werd dan ook lange tijd aanzien als "Kasteel". Deze benaming "Kasteel van Compenrode" verdween met de jaren en werd eerst "Pachthof van Compenrode", later "Kasteelhoeve". Van deze hoeve is er reeds sprake in 1626 maar voor 1712 werd de hoeve vergroot. Rechts van de poort werd het verblijf van de heer gebouwd: de

heerdij. Het binnenhof is thans omgeven door gebouwen. In 1748 werd er een tweede hoeve gebouwd en in 1806 bouwde men er de eerste windmolen van Kortenaken. De molenhoeve van toen heet nu de "Oude Molen".

15. Sint-Rochuskapel

De Sint-Rochuskapel werd gebouwd in 1924. Voordien stond er een oud kapelletje uit hout en leem met een strodak waarin het beeld van Sint-Rochus werd vereerd. Waarschijnlijk heeft deze verering zijn oorsprong gevonden rond de jaren 1624 toen in deze streken de pest uitbrak.

Om verlost te worden van deze verschrikkelijke plaag, werd deze kapel opgericht ter ere van de Heilige Rochus, beschermheilige tegen de pest.

16. Kerk van O.-L.-V. van de Rozenkrans

Op dit hoogste punt van de gemeente Ransberg (80 m) staat de neogotische parochiekerk van O.-L.-V. van de Rozenkrans. Deze driebeukige bakstenen kerk werd gebouwd in 1885 met een rechthoekig koor en een westbouw geflankeerd door klokkentoren en trapsteen. De kerk heeft een bescheiden meubilair en een orgel dat in 1981 beschermd werd. De O.-L.-V.-parochie werd slechts officieel erkend in 1842. Door de grote afstand van de parochiekerk van Neerlinter werden het H. Sacrament en de H. Olie bewaard in een kapel. Uit deze woudkapel is de parochiekerk ontstaan.

17. Onze-Lieve-Vrouw van de Vredekerk

Deze kerk werd in volle oorlogstijd (1942) opgericht en in 1949 ingewijd. De stenen werden ter plaatse gebakken door de parochianen. Het kleine eenbeukige gebouw heeft een toren op de zuidwestelijke hoek. Tussen 1950 en 1960 werd de kerk verfraaid met 16 glasramen.

18. Sint-Cyriacuskerk

Het dorpscentrum van Budingingen (een deelgemeente van Zoutleeuw) wordt gedomineerd door de classicistische Sint-Cyriacuskerk, waarvan de bouw werd aangevat in 1788. De onderbouw van de toren in ijzerzandsteen met zijn typische kleur dateert nog uit het begin van de 18de eeuw. Het kerkje bevat enkele kerkmeubelen uit de 17de en 18de eeuw, naast nog oudere beelden, onder meer een Sint-Ambrosius uit het einde van de 15de eeuw..